

רש"י מנוקד על המקרא/ספר ויקרא/כב

יצא מוויקיטקסט ב־22 באוגוסט 2024

(ב) וינזרו – אין נזירה אלא פרישה, וכן הוא אומר: "וינזר מאשרי"
([יחזקאל יד,ו](#)), "נזרו אחור" ([ישעיהו א,ב](#)), יפרשו מן הקדשים בימי
טמאתו.

וינזרו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדשים לי, ולא יחללו את
שם קדשי – סרס המקרא ודרשהו, "אשר הם מקדשים לי ולא
יחללו את שם קדשי".
אשר הם מקדשים לי – לרבות קדשי כהנים עצמן.

(ג) כל איש אשר יקרב – אין קריבה זו אלא אכילה; וכן מצינו
שנאמרה אזהרת אכילת קדשים בטמאה בלשון נגיעה: "בכל קדש
לא תגע" ([ויקרא יב,ב](#)), אזהרה לאוכל. ולמדוה רבותינו מגזרה
שנה. ואי אפשר לומר שחייב על הנגיעה, שהרי נאמר כרת על
האכילה בצו את אהרן ([ויקרא י,ב-כא](#)), שתי כרות זו אצל זו;
ואם על הנגיעה חייב, לא הצריך לחיבו על האכילה. וכן נדרש
בתורת כהנים: וכי יש נוגע חייב? אם כן, מה תלמוד לומר יקרב?
משילש לקרב; שאין חייבין עליו משום טמאה, אלא אם כן קרבו
מתיריו. ואם תאמר: שלש כרות בטמאת כהנים למה? כבר
נדרשו במסכת שבועות: אחת לכלל ואחת לפרט וכולי ([דף י'](#)
[ע"א](#)).

וטמאתו עליו – וטמאת האדם עליו. יכול בפשר הכתוב מדבר,
וטמאתו של בשר עליו, ובטהור שאכל את הטמא הכתוב מדבר?
הרי כבר נאמר: "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" ([ויקרא](#)

ו.יט); אֵלָא עַל כְּרַחֲךָ מִמְשַׁמְעוּ אֶתְהָ לְמַד, בְּמִי נְשַׁמְמָאֲתוּ פּוֹרְחַת מִמְנוּ הַכְּתוּב מְדַבֵּר, וְהוּוּ הָאָדָם, שְׁיֵישׁ לוֹ טְהֵרָה בְּטְבִילָה. וְנִכְרְתָהּ וְגוֹמֵר – יְכוּל מַצֵּד זֶה לְצַד זֶה, יִכְרַת מִמְקוֹמוּ וְיִתְיַשֵּׁב בְּמִקּוֹם אַחֵר? תִּלְמוּד לֹאֹמֵר: אֲנִי ה', בְּכָל מְקוֹם אֲנִי.

(ב) מְזַרְע אַהֲרֹן – אֵין לִי אֵלָא זְרַעוּ, גּוֹפּוּ מְזִינִין? תִּלְמוּד לֹאֹמֵר: וְהוּא צְרוּעַ. שְׁיִכּוּל, הוֹאִיל וּמִקְרִיב אֲוִינּוּ, יִקְרִיב צְרוּעַ וְזָב? תִּלְמוּד לֹאֹמֵר וְהוּא.

עַד אֲשֶׁר יִטְהַר – בִּיאַת הַשְּׁמַשׁ. אוֹ אֵינוּ אֵלָא טְבִילָה? נֶאֱמַר כָּאֵן: וְטְהַר, וְנֶאֱמַר לְמַטָּה: "וְטְהַר", "וּבֵא הַשְּׁמַשׁ וְטְהַר" (פסוק L); מַה לְהֵלֵן בִּיאַת שְׁמַשׁ, אֵף כָּאֵן בִּיאַת שְׁמַשׁ. בְּכָל טְמֵא נְפִישׁ – בְּמִי שְׁנִטְמָא בְּמַת.

(ג) בְּכָל שְׂרָץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ – בְּשַׁעוֹר הָרְאוּי לְטְמָא, בְּכַעֲדָשָׁה. אוֹ בְּאָדָם – בְּמַת.

אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ – כְּשִׁיעוֹרוֹ לְטְמָא, וְהוּוּ כְּזִית. לְכָל טְמָאֲתוֹ – לְרַבּוֹת נֹגַע בְּזָב וְזָבָה, גְּדֵה וְיֹלְדָת, וּבְמַצְרַע.

(ד) נְפִישׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ – בְּאֶחָד מִן הַטְּמָאִים הַלְלוּ.

(ה) וְאַחַר יֵאכֹל מִן הַקְּדוּשִׁים – נְדָרֵשׁ בִּיבְמוֹת (ע"ד ע"ב) בְּתַרוּמָה, שְׁמַתָּר לְאֹכְלָהּ בְּהַעֲרֵב הַשְּׁמַשׁ. מִן הַקְּדוּשִׁים – וְלֹא כָּל הַקְּדוּשִׁים.

(ד) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה – לענין הטמאה הנהיר כאן, שאם אכל נבלת עוף טהור, שאין לה טמאת מגע ומשא, אלא טמאת אכילה בבית הבליעה, אסור לאכל בקדשים. וצריך לומר וטרפה, מי שיש במינו טרפה, יצא נבלת עוף טמא, שאין במינו טרפה.

(ט) ושמרו את משמרתתי – מלאכל תרומה בטמאת הגוף. ומתו בו – למדנו שהיא במיתה בידי שמים.

(ז) לא יאכל קדוש – בתרומה הכתוב מדבר, שכל הענין דבר בה. תושב כהן ושכיר – תושבו של כהן ושכירו. לפיכך תושב זה נקוד פתח, לפי שהוא רבוק. ואיזהו תושב? זה נרצע, שהוא קנוי לו עד היוכל. ואיזהו שכיר? זה קנוי קנין שנים, שיוצא בשלש; בא הכתוב ולמדך כאן, שאין גופו קנוי לאדוניו לאכל בתרומתו.

(א) וכהן פי יקנה נפש – עבד כנעני שקנוי לגופו. ויליד ביתו – אלו בני השפחות. ואשת כהן אוכלת בתרומה מן המקרא הזה, שאף היא קנין כספו. ועוד למד ממקרא אחר: "כל טהור בביתך" וגומר (במדבר יח, ג), בספרי.

(ב) לאיש זר – ללוי ולישראל.

(ג) אלמנה וגרושה – מן האיש הזר. וזרע אין לה – ממנו.

וְשָׁבָה – הָא אָם יֵשׁ לָהּ זָרַע מִמֶּנּוּ, אֲסוּרָה בְּתְרוּמָה כָּל זְמַן שֶׁהַזָּרַע קָיָם.

וְכָל זָר לֹא יֵאכַל בּוֹ – לֹא בָּא אֶלָּא לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹנֵן שֶׁמִּתָּר בְּתְרוּמָה; זְרוּת אִמְרָתִי לָךְ, וְלֹא אֲנִינּוֹת.

(יב) כִּי יֵאכַל קֹדֶשׁ – תְּרוּמָה.

וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ – דְּבַר הַרְאִי לְהִיּוֹת קֹדֶשׁ, שֶׁאֵינוֹ פּוֹרַע לוֹ מַעוֹת, אֶלָּא פְרוֹת שֶׁל חֲלִין, וְהֵן נִעְשִׂין תְּרוּמָה.

(טו) וְלֹא יִחַלְלוּ וְגוֹמֵר – לְהֶאֱכִילֵם לְזָרִים.

(טז) וְהִשְׂיִאוּ אוֹתָם – אֶת עֲצָמָם יִטְעֲנוּ עֲוֹן בְּאֲכֹלֵם אֶת קֹדְשֵׁיהֶם, שֶׁהִבְדִּילוּ לְשֵׁם תְּרוּמָה וְקֹדֶשׁוֹ וְנֶאֱסְרוּ עֲלֵיהֶם. וְאִנְקְלוֹס שֶׁתַּרְגֵּם: "בְּמִיכָלְהוֹן בְּסוֹאֲבָא" [=בְּאֲכֹלֵם בְּטִמְאַה], שֶׁלֹּא לְצַרְךָ תִּרְגְּמוּ בּוֹ. וְהִשְׂיִאוּ אוֹתָם – זֶה אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה אֲתִים שֶׁהִיָּה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל דּוֹרֵשׁ בְּתוֹרָה, שֶׁמִּדְּבָרִים בְּאָדָם עֲצָמוֹ. וְכֵן: "בְּיוֹם מְלֹאת יָמֵי נְזוּרוֹ יָבִיא אֹתוֹ" (בַּמִּדְבָּר, יג), הוּא יָבִיא אֶת עֲצָמוֹ. וְכֵן: "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִיא" (דְּבָרִים לְד, ו), הוּא קָבַר אֶת עֲצָמוֹ, כִּי נִדְרָשׁ בְּסִפְרֵי.

(יז) נִדְרִיָּהֶם – הִרִי עָלַי.

נִדְבוֹתָם – הִרִי זֶה.

(יח) לְרַצְוֹנָם – הִבִּיאוּ דְבַר הַרְאִי לְרַצוֹת אֲתָכֶם לְפָנַי, שֶׁיְהִי לָכֶם לְרַצוֹן, אִפְיִימִינ"ט [apeiement = פִּיּוּס] בְּלַעַז. וְאִיזְהוּ הַרְאִי לְרַצוֹן?

תמים זכר, בבקר בפשבים ובעזים. אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות, ואינו נפסל במום, אלא בחסרון אבר.

(כא) לפלא נדר – להפריש בדבורו.

(כב) עורת – שם דבר של מום עורון בלשון נקבה, שלא יהא בו מום של עורת.

או שבור – לא יהיה.

חרוץ – ריס של עין שנסדק או שנפגם, וכן שפתו שנסדקה או נפגמה.

יבלת – וירוא"ה [werue = יבלת] בלעז.

גרב – מין חזזית, וכן ילפת. וילשון ילפת, כמו "וילפת שמשון" (שופטים טו, כט), שאחזה בו עד יום מיתה, שאין לה רפואה. לא תקריבו – שלש פעמים, להזהיר על הקדשתו, ועל שחיטתו, ועל זריקת דמן.

ואשה לא תתנו – אזהרת הקטרתו.

(כג) שרויע – אבר גדול מחברו.

וקלוט – פרסותיו קלוטות.

נדבה תעשה – לבדק הבית.

ולגדר – למזבח.

לא ירצה – אינה הקדש בא לרצות? הוי אומר: זה הקדש המזבח.

(כד) וּמַעוּף וְכַתוּת וְנִתּוּק וְכָרוּת – בְּבִיצִים אוֹ בְּגִיד.

מַעוּף – בִּיצוֹ מְעוּכִין בֵּיד.

כַּתוּת – כְּתוּשִׁים יוֹתֵר מִמַּעוּף.

נִתּוּק – תְּלוּשִׁין בֵּיד עַד שֶׁנִּפְסְקוּ חוּטִים וְשִׁתְּלוּיִים בָּהֶן, אֲבָל נִתּוּנִים

הֵם בְּתוֹךְ הַכִּיס, וְהַכִּיס לֹא נִתְלָשׁ.

וְכָרוּת – כָּרוּתִין בְּכָלִי, וְעוֹדֵן בְּכִיס.

וּמַעוּף – תַּרְגוּמוֹ "וְדִי מְרִיס" [לפנינו: "וְדִמְרִיס"], זֶה לְשׁוֹנוֹ בְּאַרְמִית,

לְשׁוֹן כְּתִישָׁה.

וְכַתוּת – תַּרְגוּמוֹ "וְדִי רְסִיס" [לפנינו: "וְדִרְסִיס"], כְּמוֹ: "הַבַּיִת הַגָּדוֹל

רְסִיסִים" (עמוס ו,יא), בְּקִיעוֹת דְּקוֹת, וְכֵן: "קִנְיָה הַמְּרַסֵּס" (שבת פ'

ע"ב).

וּבְאַרְצָכֶם לֹא תַעֲשׂוּ – דְּבַר זֶה, לְסִרְס שׁוּם בְּהֵמָה וְחִיָּה, וְאַפְלוֹ

טְמֵאָה. לְכַף נֶאֱמַר בְּאַרְצָכֶם, לְרַבּוֹת כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָכֶם. וְשֵׂאֵי

אֶפְשֶׁר לוֹמַר: לֹא נִצְטוּוּ עַל הַסְּרוּס אֱלֹא בְּאַרְץ, וְשִׁהְרֵי סְרוּס חוֹבֵת

הַגּוֹף הוּא, וְכָל חוֹבֵת הַגּוֹף נוֹהֶגֶת בֵּין בְּאַרְץ בֵּין בְּחוּצָה לְאַרְץ.

(כה) וּמִיָּד בֶּן נֶכֶר – נֶכְרִי שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן בֵּיד כֶּהֵן לְהַקְרִיבוֹ לְשָׁמַיִם,

לֹא תִקְרִיבוֹ לוֹ בְּעַל מוּם. וְאִף עַל פִּי שֶׁלֹּא נֶאֱסְרוּ בְּעֲלֵי מוּמִין לְקָרְבַּן

בְּנֵי נֶחַ אֱלֹא אִם כֵּן מִחֲסָרֵי אֶבֶר, זֹאת נוֹהֶגֶת בְּכַמָּה שְׁבַשְׁדוֹת; אֲבָל

עַל הַמְזַבֵּחַ שְׁבַמְשָׁכֵן – לֹא תִקְרִיבוּהָ. אֲבָל תְּמִימָה – תִּקְבְּלוּ מֵהֶם;

לְכַף נֶאֱמַר לְמַעַלָּה: "אִישׁ אִישׁ" (פסוק יח), לְרַבּוֹת אֶת הַנֶּכְרִים,

שְׁנוֹדְרִים גְּדָרִים וְגַדְבוֹת כִּישְׂרָאֵל.

מִשְׁחָתֶם – חֲבוּלָהוֹן.
לֹא יִרְצוּ לָכֶם – לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם.

(כו) כִּי יוֹלֵד – פָּרֵט לְיוֹצֵא דָפֶן.

(כח) אֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ – נוֹהֵג בְּנִקְבָה, שְׁאֲסוּר לְשַׁחַט הָאֵם וְהֵבֵן אוֹ הֵבֵת; וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּזָכָרִים, וּמִתֵּר לְשַׁחַט הָאֵב וְהֵבֵן, אוֹ הָאֵב וְהֵבֵת. אֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ – אִף בְּנוֹ וְאוֹתוֹ בְּמִשְׁמַעוֹ.

(כט) לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחוּ – תַּחֲלֵת זְבִיחַתְכֶם, הַזֵּהֲרוּ שְׁתֵּהֵא לְרִצּוֹן לָכֶם; וּמֵהוּ הַרְצוֹן? בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל. לֹא בֵּא לְהִזְהִיר אֲלֵא שְׁתֵּהֵא שְׁחִיטָה עַל מִנַּת בֵּן: אֵל תִּשְׁחַטוּהוּ עַל מִנַּת לְאָכְלוֹ לְמַחֵר, שְׁאֵם תִּחְשְׁבוּ בּוֹ מִחֲשֶׁבֶת פְּסוּל, לֹא יֵהֵא לָכֶם לְרִצּוֹן. דְּבַר אַחֵר: לְרִצְוֹנְכֶם, לְדַעַתְכֶם; מִכָּאן לְמַתְעֵסֵק שְׁפִסוּל בְּשְׁחִיטַת קִדְשִׁים. וְאִף עַל פִּי שְׁפָרֵט בְּנִצְאָכְלִים לְשָׁנֵי יָמִים, חֹזֵר וּפָרֵט בְּנִצְאָכְלִין לְיוֹם אֶחָד, שְׁתֵּהֵא זְבִיחַתוֹ עַל מִנַּת לְאָכְלָן בְּזִמְנוֹ.

(ל) בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל – לֹא בֵּא לְהִזְהִיר אֲלֵא שְׁתֵּהֵא שְׁחִיטָה עַל מִנַּת בֵּן; שְׁאֵם לְקַבֵּעַ לוֹ זְמַן אֲכִילָה, כְּכֹר כְּתוּב: "וּבִשְׂרֵר זָבַח תּוֹדֹת שְׁלָמִיו" וְגוֹמֵר (וַיִּקְרָא ו,טו).

אֲנִי ה' – דַּע מִי גִזֵּר עַל הַדְּבָר, וְאֵל יִקַּל בְּעֵינֶיךָ.

(לא) וּשְׁמֹרְתֶם – זֶה הַמִּשְׁנָה.

וְעֲשִׂיתֶם – זֶה הַמַּעֲשֵׂה.

(לב) ולא תחללו – לעבר על דברי מזידין. ממשמע שגאמר ולא תחללו, מה תלמוד לומר ונקודשתי? מסר עצמך וקודש שמי. יכול בביד? תלמוד לומר: בתוך בני ישראל. וכשהוא מוסר עצמו, ימסר עצמו על מנת למות; שכל המוסר עצמו על מנת הנס, אין עושין לו נס. שכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה, שלא מסרו עצמן על מנת הנס, שגאמר: "והן לא, ידיע להוא לך מלקא די לאלהך לא איתנא פלחין" וגומר **(דניאל ג, יח)**; מציל ולא מציל, ידיע להוא לך וגומר.

(לג) המוציא אתכם – על מנת בן.
אני ה' – נאמן לשלם שכר.

הערות

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](#)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](#)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](#)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Dovi
- Nahum

-
1. [↑ https://wikisource.org](https://wikisource.org)
 2. [↑ https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
 3. [↑ https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
 4. [↑ https://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](https://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)